

Rigsombudsmanden i Grønland

Nuuk, 31. maj 2023

Orientering nr. 9/ 2023

IA's indspil til det kommende forsvarsforlig

Den 24. maj 2023 fremlagde Inuit Ataqatigiit et indspil til det kommende forsvarsforlig. Indspillet blev præsenteret af formanden for Udenrigs- og Sikkerhedsudvalget i Inatsisartut, Mariia Simonsen og medlem af Folketinget, Aaja Chemnitz. Hovedprioriteterne er øget overvågning, cybersikkerhed, beskyttelse af kritisk infrastruktur, uddannelse og forskning, *search and rescue* samt beredskab og endelig *dual use*. Under *dual use* fremgår det, at lufthavnen i Kangerlussuaq skal bevares og anvendes til både militært og civilt brug, og at Forsvaret skal betale for driften.

Den 25. maj 2023 udsendte Naalakkersuisoq for Udenrigsanliggender, Erhverv og Handel, Vivian Motzfeldt (S) en pressemeddelelse, hvori hun bl.a. udtaler: ”Jeg skal for det første gøre klart, Naalakkersuisut forhandler med regeringen på vegne af Grønland i forbindelse med Forsvarsforliget i Kongeriget. Naalakkersuisut er de eneste, der kan forhandle på vegne af Grønland, lyder det i en pressemeddelelse på Naalakkersuisuts hjemmeside. Når det så er sagt, er det positivt, at partier i Inatsisartut kommer med deres positioner, for det er vigtigt at alle har inputs til et så vigtigt emne. Partier med repræsentation i Folketinget har mulighed for at forhandle direkte med regeringen som enkeltstående partier for deres egne mærkesager.”

Næsten 700 krydstogtsanløb planlagt for 2023

Der forventes 689 anløb af krydstogtskibe til Grønland i år, hvilket er rekordstort. Visit Greenland har den 24. maj 2023 offentliggjort ”En kortlægning af den grønlandske krydstogtindustri”. Formålet med undersøgelsen har været at kortlægge og belyse udfordringer og potentialer i det grønlandske krydstogterhverv, med henblik på at opnå en større indsigt i erhvervet og dermed styrke den bæredygtige udvikling af området. Erhvervet er enige om, at der er en række områder, som bør prioriteres. Det gælder først og fremmest:

- Revurdering og re-design af den nuværende afgiftsmodel.
- Udbygning og vedligehold af havne.
- Udbygning af faciliteter som eksempelvis offentlige toiletter, skiltning, stier, ventesale og lignende.
- Indførelse af nye afgifter som for eksempel en miljøafgift, der kan kompensere for skibenes forurening eller bruges som redskab til at få de største miljøsyndere til at blive ude af Grønland.
- Større fokus på at skaffe flere lokale faglærte til turismeerhvervet.

”Med forventningen om flere krydstogtskibe, vil der være en øget volumen, som kan skabe et pres på hele vores infrastruktur. Dét er vi nødt til at forholde os til som samfund. Det er vigtigt, at ikke kun turismeerhvervet står klar til at modtage passagererne, men at hele samfundet er gearret til det i alle niveauer. Det gælder både toiletfaciliteter, varer, stier og veje, og alle andre serviceydelser”, siger direktør i Visit Greenland, Anne Nivika Grødem til Sermitsiaq.AG.

Dansk Metal varsler flystrejke

Dansk Metal har på vegne af flymekanikerne indgivet andet strejkevarsel mod Air Greenland gældende fra 23. juni 2023, der vil betyde aflysninger af alle selskabets fly mellem Grønland og Danmark. Flyselskabet oplyser overfor KNR, at Dansk Metal kræver en lønstigning, som Air Greenland ikke kan gå med til. Air Greenland tilbyder allerede nu alle kunder med en billet mellem Grønland og Danmark i perioden 23. juni 2023 til 7. juli 2023 muligheden for at få refunderet deres billet, uanset om der bliver strejke og uanset billettype.

Landsplanredegørelse fokuserer på vedligehold og lokale vilkår

Naalakkersuisut offentliggjorde den 10. maj 2023 *”Redegørelse om landsplanlægning 2023 – det nødvendige vedligehold”*. Redegørelsen om landsplanlægning indeholder konkrete pejlemærker, der skal sikre, at årtiers vedligeholdelseefterslæb indhentes i alle sektorer. Pejlemærkerne adresserer, hvilke opgaver der skal løses, hvem der er ansvarlige for deres udførelse, hvornår de skal opnås, og hvordan man kan følge fremdriften i arbejdet. Redegørelsen indeholder derudover en opdateret profil for samtlige aktive bosteder, der giver indsigt i et bosteds styrker og potentialer, men også indsigt i stedets sårbarheder, der kan bruges i den fremadrettede planlægning af de offentlige services på forskellige velfærdsområder. I redegørelsen slår Naalakkersuisut endvidere fast, at betegnelserne by og bygd fremover vil udgå som betegnelser og i stedet blive erstattet af betegnelsen bosted.

Naalakkersuisoq for Finanser og Ligestilling Naaja H. Nathanielsen udtaler: *”Vi har igennem en lang årrække forsømt at vedligeholde vores bygninger og vores infrastruktur. Det har medført, at det offentlige vedligeholdelses- og reinvesteringsefterslæb nu løber op i mindst 7,6 milliarder kroner. Og det beløb stiger for hver dag, der ikke handles. Det er ikke muligt at løse problemet fra den ene dag til den anden, og det kommer til at tage mange år at få rettet op på tingenes tilstand. Derfor er det nødvendigt at komme i gang nu. I redegørelsen beskriver vi de første skridt, der skal tages i de kommende år. Indsatsen overfor efterslæbet betyder, at vi bliver nødt til at prioritere flere midler til vedligehold. Penge der kunne være brugt andre steder. Men samfundet afhænger af gode og sunde bygninger, havne, lufthavne og energianlæg. Og bekæmpelsen af efterslæbet er derfor til fordel for borgerne og for erhvervslivet”*.

Landskassen præsterede et overskud på 113 mio. kr. i 2022

Af landskassens regnskab, der er blevet offentliggjort forud for behandlingen i Inatsisartut, fremgår det, at regnskabet blev 353 mio. kr. bedre end forudsat i finansloven og efterfølgende tillægsbevillinger. *”Afvigelsen skyldes primært, at såvel landskatten, den særlige landsskat samt de indirekte skatter var højere end forventet”,* oplyser naalakkersuisoq for finanser, Naaja H. Nathanielsen (IA) i sit forelæggelsesnotat til Inatsisartut.

Ifølge regnskabet kommer ca. 58 pct. af landskassen indtægter i 2022 eller 4.416 mio. kr. fra overførsel fra offentlige myndigheder i form af bloktilskud fra staten, indtægter fra EU og andre aftalte indtægter.

Sundhedskommissionens har fremlagt sin betænkning

Sundhedskommissionen offentliggjorde sin betænkning den 22. maj 2023. Kommissionen blev nedsat i forbindelse med finanslovsforhandlingerne i 2020, hvor advokat Ulrik Blidorf blev udpeget som formand, og hvor professor i sundhedsøkonomi og sundhedspolitik, ved Syddansk Universitet, Keld Møller Pedersen blev udpeget som næstformand.

Sundhedskommissionens betænkning belyser de væsentligste dele af sundhedssektoren og præsenterer i alt over 100 anbefalinger til forbedringer og tilpasninger. Kommissionen understreger, at ingen af anbefalingerne har karakter af ”det kunne være rart, hvis...”. De har alle karakter af, at de er nødvendige; ikke lige nødvendige her og nu, men de vil alle kunne forbedre sundhedsvæsenet. Nogle af betænkningens hovedbudskaber er:

- Sundhedsvæsenet er meget presset på alle fronter: Personale, økonomi, faglig udvikling, ressourceudnyttelse osv. Dette pres vil tage til som følge af de kommende demografiske ændringer.
- Rekruttering og fastholdelse er allerede i dag en brændende platform, hvor øjeblikkelig handling er essentiel.
- Udarbejdelse af sammenhængende uddannelsesstrategier, der afspejler det strukturelle behov på sundhedsområdet, er påtrængende.
- Øget samarbejde mellem sundhedsvæsenet og kommunerne vil være til gensidig fordel, men hæmmes af uklar ansvarsfordeling på en lang række områder.
- Der er et betydeligt investeringsbehov, herunder til såvel bygninger som et nyt it-system for patientjournaler.
- Arbejdet med kvalitet og kvalitetsudvikling er næsten ikke-eksisterende og bør gradvist opbygges.
- Data er en stor mangelvare, men er en forudsætning for et mere datadrevent og gennemsigtigt sundhedsvæsen.
- Der bør igangsættes et strategiarbejde for de kliniske specialer.

Grønlands mulige tilslutning til Paris-aftalen

Den 19. maj 2023 var der en lang debat i Inatsisartut-salen om, hvorvidt Grønland skal ophæve sit territoriale forbehold for Parisaftalen. Med udgangspunkt i koalitionsaftalen mellem IA og Siumut havde Naalakkersuisut indstillet at ophæve forbeholdet. Under debatten fremhævede Siumuts ordfører bl.a., at aftalen ikke må stå i vejen for økonomisk og industriel udvikling, og at der er behov for yderligere undersøgelser af Parisaftalens konsekvenser for Grønland. Som det eneste parti erklærede Naleraq sig som direkte modstander af forslaget. Man var bl.a. meget bekymret for, at en tilslutning ville medføre øgede brændstofpriser. Det ville igen medføre økonomisk nedgang for fiskerne på kysten og øge den allerede igangværende affolkning. Forslaget skulle have været 2. behandlet den 25. maj 2023, men er nu udskudt til efterårssamlingen 2023.

Royal Arctic Line kom ud af 2022 med et stort underskud

Det selvstyrejede rederi havde forudset et underskud på 55-56 mio. kr., men resultatet er landet på et minus på 96,2 mio. kr. Ifølge rederiet skyldes underskuddet, at 2022 var et overgangsårs fra egen terminaldrift i Aalborg Havn til køb af terminalydelse i Aarhus havn. Direktionen finder ikke resultatet tilfredsstillende, men hæfter sig ved, at forsynings-sikkerheden ikke er blevet påvirket. På generalforsamlingen gjorde formand for Naalakkersuisut, Múte B. Egede (IA), det klart, at Naalakkersuisut ikke accepterer et stort underskud i Royal Arctic Line, og at der forventes en positiv bundlinje i 2023. Formanden lagde derudover vægt på, at det forventes, at rederiet skaber en bedre dialog med erhvervslivet.

Udredning om spiralsagen.

I et opslag på Facebook den 21. maj 2023 retter formanden for Naalakkersuisut, Múte B. Egede en skarp kritik mod Danmark for langsommelighed i forhold til at få igangsat den aftalte udredning. Han

udtaler: ” *En af de grusomme ting Danmark har gjort, spiralsagen og udredningen af dette, som vi aftalte skulle ske i efteråret 2022, forbales fra dansk side*”, og fortsætter: ” *Det er simpelthen uacceptabelt. Vi har skubbet på længe, og udredningen skulle være startet for længe. Nu skal den i gang, og det kan ikke gå hurtigt nok.*”

I en fælles pressemeddelelse den 30. maj 2023 meddeler Indenrigs- og sundhedsminister Sophie Løhde (V) og Naalakkersuisoq for Sundhed, Mimi Karlsen (IA) at de nu har fundet det forskerhold som skal lede udredningen og at denne igangsættes. Projektet ledes af Center for Arktisk Velfærd ved Grønlands Universitet (Ilisimatusarfik) i samarbejde med Center for Folkesundhed i Grønland ved Syddansk Universitet. Udredningen forventes færdig til maj 2025.

Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke trækker sig

Under en forespørgselsdebat, den 30. maj 2023, om at afhjælpe manglen på grønlandsksprogede journalister på KNR, fremsatte Demokraatit et mistillidsvotum mod Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, Peter Olsen (IA) for hans håndtering af spørgsmålet. Efter en længere mødepause kunne formanden for Naalakkersuisut Múte B. Egede (IA) meddele, at Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, havde indgivet sin afskedsbegæring.